

Digitális oktatás a koronavírus járvány idején Németországban

Jankó Krisztina

Oktatási Hivatal

Bevezető

Az európai államok túlnyomó többsége a COVID-19 járvány terjedésének lassítása érdekében iskolabezárásokra kényszerült és digitális oktatásra tért át. Mindez újfajta kihívások elé állította az intézményvezetést, a pedagógusokat, a diákokat és a szülőket is. Az online oktatásra való átállás jellemzően állami döntés volt (bár Németországban tartományonként és iskolatípusonként változott, hogy mikor zárták be az intézményeket).

Az előadás a témában megjelent felméréseken alapuló eredményekre, kutatásokra, a német sajtóban olvasható cikkekre épül, és a járvány miatti digitális oktatás körülményeit, a pedagógusokra, tanulóira, és a szülőkre gyakorolt hatását mutatja be.

Digitális oktatási törekvések

A digitális oktatás témája már a koronavírus járvány megjelenése előtt a német oktatáspolitikába fókuszába került. A Szövetségi Oktatási és Kutatási Minisztérium ötmilliárd eurós költségvetést biztosított az iskolák IKT-val történő ellátására az ún. „Digitalpakt Schule” projekt részeként (GEW 2020). A Digitalpakt Iskolával a szövetségi és az állami kormányok azt akarják biztosítani, hogy az iskolák jobban fel legyenek szerelve digitális technológiával. E cél elérése érdekében a szövetségi és az állami kormányok aláírták a Digitalpakt adminisztratív megállapodását. A Digitalpakt 2019. május 17-én indult el. A Digitalpakt finanszírozása a digitális infrastruktúra alapból, egy úgynevezett speciális alapról történik, amelyet 2018 végén hoztak létre.

Az IKT iskolákba történő integrációját illetően a szövetségi előírások tartományok szerint eltérőek. Az iskolák évek óta küzdenek az alapvető digitális szolgáltatások tervezésével és gyakorlati alkalmazásával (Eickelmann et al., 2019). Emellett vita folyik a digitális oktatás tanulóira gyakorolt negatív hatásáról (Spitzer 2012). Továbbá ez a „válsághelyzet” új területeken is felszínre hozta az oktatási rendszerekben tapasztalható egyenlőtlenségeket (Schleicher 2020).

Távoktatás a járvány idején

A következőkben olyan németországi felméréseket, kutatásokat és a német (szak)sajtóban olvasható cikkeket ismertetek, amelyek elsősorban a digitális (táv)oktatásra, és annak nehézségeire fókuszáltak az iskolabezárások idején.

Az OECD 2018-as felmérése szerint ebben az egész világot érintő válsághelyzetben az oktatásban a lehető legjobb megoldás a digitalizáció kihatásai, azonban az eredményesebb oktatáshoz emellett sok minden másra is szükség van.

Schleicher (2020) szerint „a COVID-19 járvány nem áll meg az országhatárokon, és nemzetiségűtől, iskolai végzettségtől, jövedelemtől vagy nemtől függetlenül is érinti az embereket. Viszont elképzelhető és legfőképpen az oktatásban mutatkozik meg, hogy ez leginkább a kiszolgáltatottakat sújtja. A jobb szociokulturális háttérrel rendelkező gyerekek a szülei támogatásával az iskolabezárások ellenére megkeresik az alternatív tanulási lehetőségeket. Ugyanakkor a hátrányos helyzetűek továbbra is „elzárva” maradnak, ha az iskolák bezárnak.”

Iskolabezárás kihívások a pedagógusok számára

Legnagyobb kihívás a digitális eszközök hiánya, valamint a pedagógusok tapasztalati hiánya a digitális tananyag létrehozásában. Összességében a pedagógusok 66%-a állítja, hogy iskolájuk „kevésbé jó”, vagy akár „gyengén” volt felkészülve az iskolák bezárására a digitális médiával felszerelt berendezések tekintetében. Ha csak az általános iskolákat vesszük figyelembe, akkor ez az arány 82%. Ennek megfelelően nagy a különbség, amikor arról van szó, hogy a digitális médiát milyen gyakran használták az órákon az iskolák bezárása előtt. Az általános iskolákban minden második pedagógus azt feltételezi, hogy a kollégák kevesebb mint negyede hetente legalább egyszer használta a digitális médiát a járványt megelőző tanítások során. A kép forrása: <https://www.spiegel.de/panorama/bildung/coronavirus-wo-schulen-und-kitas-geschlossen-werden-a-30dc65e6-b6bc-4787-9113-f8a4945005bb>

A tanárok és a gyerekek közötti kapcsolattartás

A különbségek meglepőek, amikor azt vizsgáljuk, hogy milyen a pedagógusok és a diákok közötti kapcsolattartás az iskolabezárások során. Az általános iskolákban a tanárok 49%-a állítja, hogy rendszeresen kapcsolatot tart a gyerekek „több mint felével”, a gimnáziumokban ez az arány 69%. A diákokkal való közvetlen kommunikáció korántsem magától értetődő, ha az iskola bezár. Összességében a megkérdezettek 37% állítja, hogy rendszeresen érintkezik „kevesebb, mint felével” vagy akár „nagyon kevés hallgatóval”. Az általános iskolákban ez 47%. A kép forrása: <https://www.dw.com/de/schulen-bleiben-geschlossen-aber-wie-lange/a-56126759>

Pedagógusok véleménye

Ha az iskolák nagyrészt a szülőkre bízják a tananyag átadását, az kihat a gyerekek tanulmányi eredményességére. A pedagógusok 86%-nak nagy többsége úgy véli, hogy az iskola bezárása növeli a társadalmi egyenlőtlenségek hatásait, például a szülők számára biztosított eltérő támogatási lehetőségek miatt. A tanárok 81%-a attól tart, hogy a társadalmi szakadék még tovább nő. A pedagógusok háromnegyede úgy véli, hogy a tanulók motivációja csökken, kétharmada pedig azt feltételezi, hogy a teljesítményhiány nehezen pótolható az iskolabezárások miatt. A kép forrása: <https://www.dw.com/de/schulen-bleiben-geschlossen-aber-wie-lange/a-56126759>

Szülői vélemények

Sok szülőnek, különösen az általános iskolás gyermekeknek hiányzik az iskolával történő kapcsolattartás. Hiányolják a szoros együttműködést az iskolával. Azonban vannak olyan általános iskolák is, amelyek nagyon szoros kapcsolatot tartanak a tanulókkal, van olyan iskola, ahol az osztályfőnökök kétnaponta telefonon felhívják az összes tanulót. A szülői véleménye szerint a pedagógusok digitális kompetenciája nagyban meghatározza, hogy a távoktatás mennyire sikeres. A felmérés alapján azonban a szülők 75%-a akadályokat tapasztalt. A szülők körülbelül fele elégedett volt a járvány ideje alatti iskolai órákkal, míg egyharmaduk elégedetlenségét fejezte ki. Véleményük szerint a digitálisan támogatott iskolai órák megtervezése nagymértékben függ az egyes tanárok képességeitől és elkötelezettségétől. A szülők 54%-a szerint a tanárok digitálisan, saját kezdeményezésre tervezték az órákat. 42%-a mondta azt, hogy a pedagógusokat „elárasztották” a digitális alkalmazások. A válaszadók összességében jól értékelik az iskolákat: 59 százalékuk úgy találta, hogy a szóban forgó iskola mindent megtett a zökkenőmentes (táv)oktatás érdekében, azonban a szülők harmada úgy vélte, hogy az iskolák lassítják a dolgokat. A kép forrása: <https://www.stern.de/politik/meinung-die-schulen-wieder-zu-schliessen-ist-ein-armutszeugnis-fuer-deutschland-30444660.html>

Összegzés

Németországban az otthoni iskoláztatás tapasztalatai nagyon eltérőek. Nyilván ez abból is következik, hogy a szövetségi állam tartományainak iskolarendszere és oktatási gyakorlata különböző. De egy biztos: a digitális tanítás és tanulás terén még mindig sok a felzárkóztatáshoz szükséges feladat. Már a járvány kezdetén a pedagógusok fenntartással fogadták a digitális eszközök használatát a tanítás során (GEW 2020), és nemcsak a pedagógusok, hanem a tanulók is az informatikai eszközök hozzáféréseinek a nehézségeiről számoltak be (Arp et al., 2020; Eickelmann – Drossel 2020).

Irodalom

- ANDREAS Schleicher: How can teachers and school systems respond to the COVID-19 pandemic? Some lessons from TALIS. OECD Education and Skills Today, 2020. március 23.
- ARP, S. - Bartsch, M. – DAHLKAMP J. – DWORSCHACK, M. – FÖKKEN, S. – FRIEDMAN, J. és mtsai. (2020): Das große Schulversagen. Der Spiegel, április 24.
- Digitalpakt Schule und Digitalisierung an Schulen. Ergebnisse einer GEW-Mitgliederbefragung 2020. Durchgeführt von Mauss Research im Auftrag der Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft (GEW).
- EICKELMANN, B. – BOS, W. – GERICK, J. – GOLDHAMMER, F. – SCHAUMBURG, H. – SCHWIPPERT, K. – SENKBEIL, M. & VAHRENHOLD, J. (2019). ICILS 2018 #Deutschland: Computer- und informationbezogene Kompetenzen von Schülerinnen und Schülern im zweiten internationalen Vergleich und Kompetenzen im Bereich Computational Thinking. Münster: Waxmann Verlag.
- EICKELMANN, B. – DROSSEL, K. (2020): Schule auf Distanz: Perspektiven und Empfehlungen für den neuen Schulalltag. Vodafone Stiftung. <https://www.vodafone-stiftung.de/umfrage-coronakrise-lehrer/>
- SPITZER, M. (2012): Digitale Demenz. Wie und unsere Kinder um den Verstand bringen. München, Droemer Verlag.